

Fəxri Uğurlu

(Hekayə)

Adam pətəyinin küyü geridə qalmışdı. Pırsımış gözlerin, qartımış səslərin altından canını sürüyüb çıxartmışdı.

- Bilmirəm bu bazarda mənim nə alverim var, ay oğul. Axı bizim yediyimiz-ıçdiyimiz onsuz da zəhərdi, oğul, vallah, zəhərdi...

- Ağır-ağır torbalar əllərini kəsirdi. Çişkinli külək gözünə batırdı. Bazarın palçığı ayağından çəkirdi.

- Yox, oğul, sənə qıymaram. Özüm birtəhər çəkərim şələmi.

- Tıxanmış yolu maşınlar dəyə-dəyə keçdi. Səkiyə çıxarılanda arxasından keçdiyi iri avtobus işə düşdü. Boz tüstü boz havaya duman kimi dağıldı. Zəhər ciyərinə işlədi.

- Allahın cansız dəmiri də mənə düşməni kəsilib, oğul. Yerdə-göydə nə varsa, hamısı qəsdimə durub.

Dayanacaqda adam adama deyirdi. İrili-xırdalı miniklər daşib çölə tökülürdü. Qapıların ağzında itələşən yolçular bir-birinin ətəyindən çəkirdi.

- Hamı balasının yanına tələsir. Hamı sabahına maya tutur. Bircə mənəm mayasını yeyən, oğul, mayası yeyilən adam doyum bilməz. Neçə ildə bu gördüyün bazarı şələmdə evə daşıyıram, yenə də nə dad bilirik, nə doyum.

Axşama doğru bazar seyrədikcə yolun qıraqları bazara döndürdü. Öz sözü öz qulağına çatmırdı, səsdə-küləkdə azıb itirdi. Sözü yel aparmasın deyə səsinin içəri verirdi, ürəyinin qulağıyla eşidirdi.

- Bu basabasda çətin bizə yer olsun, oğul. Gəlsənə bir az gəzə-gəzə gedək, danışaq, dərdləşək...

- Yox, məndən arxayın ol, şələ götürməyə öyrəncəliyəm. Yük çəkməyəndə elə bilirəm nəşə günah iş tutmuşam. Gedək. Yol azaldıqca yolçu da seyrəlir, miniklər boşalır. Oturmağa yer olanda minərlik avtobusa.

- Səki eni üç adamın yerini tutmuşdu. Bir adamlıq yerə də işiq dirəklərini bərkətməmişdilər. Qarşıdan gələn səkidən yola düşüb şələsi özündən ağır adama yol verirdi.

- Mən bu yükün altında yüz il də sürünərdim, oğul, tək yüz birinci ilə umudum olaydı. Dünyanı çiyində saxlayardım. Təkcə səni küreyimdə apara bilmirəm. Belim qırılır, oğul, belim qırılır.

- Mən deyirdim sən mənə çiy-

nində aparasan. Harda görünüb yaşlı ata cavan oğulu küreyində gəzdirə?..

- ...
- Bilirsən ata niyə balasından qabaq ölmək istəyir?

- ...
- Oğlu ölənin atanın sonrası indisindən qabaq ölür, sabahı bugündən ölür. Elə bircə bu günle, bu saatla yaşamaq olmur, ay

Oğlum sonuncu dayanacaqda düşəcək...

oğul Mən sənənin damarlarından qanımı bütün dünyaya axıtmaq istəyirdim, sənənin yaddaşında sabaha sağ çıxmaq istəyirdim. Sən mənə öldürdün, oğul, mənə...

- ...
Yol qırağındakı uca evin eyvanında bir gəlin uşağıyla oynayırdı. Uşağı atıb-tuturdu, öpürdü, atıb-tuturdu, öpürdü, atıb-tuturdu.

- O yazıq da elə bilir babalarını çürüdən ölüm balasına dəymə-cəyək.

- ...
- Neyləsin, o da sabaha ayrı yol tanıdır. Özünə gələcək uydurub, bugündən başını götürüb qaçır. İşdi, birdən uşaq əlindən düşsə, o gələcəyin də iç üzünü açılacaq...

- ...
- Deyirsən qəddar olmuşam? Bəs gələcəyi əlindən düşən adam necə olar!.. Adam gərək indisindən qaçmasın, oğul. Nə olursa, indi olur, indi olmayan heç vaxt olmaz. Adam gərək keçmiş də, gələcəyi də indinin başına yığa bilsin. İndisi olmayanın gələcəyi gəlməz. Elə hey qaçar o gələcəyin dalınca, axırda da baxıb görür böyründən ötüb keçdiyi nə boyda keçmiş varmış!.. Qalar bir qısır günün gecəsiylə gündüzünün arasında, səhra kimi yapayılın bir indinin ortasında – nə keçmiş qayıdır, nə gələcəyi gələrg Belə günə, belə buğünə fələk düşməni də salmasın, oğul.

- ...
Nəfəsi küreyindən çıxırdı. Torbaları əlindən qoparıb, səkinin üstünə əylimiş ağaca söykədi. Ovuclarının içi kəşik-kəşik olmuşdu. Dönüb baxdı: eyvandakı gəlin uşağı içəri aparmışdı. Fələk möhlət vermişdi.

- Bilirəm, elə bilirsən mənim günahımdan yoxa çıxmısan. Mənim günahım bilirsən nədə olub? Mən sənə sən kimi yox, öz gələcəyim kimi baxmışam. Özümü də özüm yox, sənənin keçmişin bilməmişəm. Özümü səndən ayırmamışam. Ona görə də nə mənim gələcəyim olub, nə sənənin keçmişin. Mən gərək səni özüməndən ayıraydım, oğul.

- ...
- Hə, bu, günahmış, oğul, mən də bilməmişəm. Heyvan heyvanlığıyla balasını ayırır. Hər kəsin ömrü özündə başlayıb özündə qurtarırmış, oğul, hər kəs öz indisində yaşayırmış. Adam hər nəfəsdə ölüb-dirilirmiş. De görüm ata oğulun, ya oğul atanın yerinə nəfəs ala bilirmi?

- ...
- Ancaq mən nəfəsimi sənə alırdım. Sən mənə oğuldan artıq olmusan. Oğuldan artıq nə deməkdi, oğul?

- ...
- Səndən ötrü qismətimə tü-

pürmüşəmg Zibildəşyan kişinin qızıyla sevişirdim. Elə gözəl qızıydı, oğul, deyərdin bağban qızıydı. Soruşsalar yer üzündə Allahı görənlə, mən deyərdim o qız görüb.

- ...
- Məndə görmüşdü, oğul, məndəg Nə qədər ki atasını tanıyırdım, elə bilirdim gül bağında bəslənib. Özü də gizlədirdi, deyirdi atam neft buruğunda işləyir. Bir gün üz-üzə gəldik. Zibillikdə eşələnirdi. Üst-başından neftçiye oxşasa da, yaxasından tökülən

nöyüt qarası deyildi, zibil qarasıydı. Başını qaldırıb bizi görəndə əlindəki zir-zibili yerə atıb üstümüzə yeridi. Qızının saçından tutub zibilliyə sürüdü. Yazıq qız güclə saçını onun əlindən alıb ağlaya-ağlaya evlərinə qaçdı. Sonra kişi mənə cumdu. Çəkildim, şilləsi boş çıxdı. Təpik atdı, təpiyini göydə tutdum. O biri ayağı axsağıdı, gövdəsini saxlamadı. Kişinin öz çəkisi özünə ağırlıq elədi, küreyi yerə çatmamış başı taqılıyla asfalta dəyib geri qayıtdı, papağı zibilliyə sarı diyirdi. Qorxumdan tez ordan qaçıb uzaqlaşdım. Zibillikdən aralaşmağına aralaşdım, oğul, di gəl, ondan betər zibil düşdüm. Hamısı da sənə görə... Gedək, oğlum, gedək...

- ...
- Niyəsini bilmək istəyirsən, deyim: axı mən zibildəşyan axsağın qızından yüksək insan sortunu necə ala bilərdim?! Mənim oğlumu «zibildəşyanın nəvəsi» deyən çağırayırdılar? Sənənin xoşuna gələrdi babanı danasan?

- ...
- Gəlməzdi, dünyasında gəlməzdi. Hələ sən onun qucağında necə oturacaqdın, kirlə əllərini sənənin telinə çəkəndə mən necə dözcəkədim?!.. Hə, öz-özümə dedim yaman zibilə düşmüşəm. Dava-dalaş bəhanə eləyib qızdan qopmaq istədim, neçə gün axtarıb-aramadım onu. Handan-hana özü gəlib tapdı mənə, gözünün yaşını üstümə axıtdı, atasını söydükcə söydü, qarğıdıqca qarğıdı. Dedim daha olan olub, keçən keçib, indən belə sənənin atanla üz-üzə gələ bilmərəm. Elə bunu dediyimi gördüm, qolumun üstündə özündən getdi...

- ...
- Düz deyirsən, oğul, söhbət üz-üzə gələndə deyildi, üz-üzə gələrdim, lap o yana da keçərdim. Söhbət sənənin babanın kim olmağında idi, oğul, sənənin babanın...

- ...
- Sonra yenə görüşdük. Ancaq daha mən ona sənənin anan kimi baxmadım. Öz-özümə dedim o məndən ayrılmaq istəmirsə, mənə nə düşüb?.. Bundan sonra zibildəşyan kişidə nə yanığım qalmışdısa, hamısını qızından çıxdım. Yazıq qızın dodaqları, çənəsi, döşləri, sinəsi dişlək-dişlək, sortuq-sortuq olurdu. Birdən onu ataram deyə səsinə də çıxartmırdı. Axırı zibildəşyanı heç hayıfım qalmadı – qızı rüsvayçılıq qorxusundan dəli oldu, özünü də dərddən ürəyi yarıldı. Hamısı da sənə görə, ay oğul, sənə görə...

- ...
- Onda ananla yenəcə nişanlanmışdıq. Getdiyimiz yerdə qəfil

qarşıdan çıxdı. Siftə-siftə elə bil tanımadı; zəndlə üzümə baxıb nəyisə yada salmaq istəyirdi. O axtardığı nəydisə, yadına düşəndə əyilib yerdən daş götdürdü, bir-iki yol qorxutdusa da, daşı bizə atmadı, yerə atdı. Sonra qəfil gö-ründüyü kimi qəfil də gözəndən itdi...

- ...
- Daha onu görmədim. Deyəsən, atası öləndən sonra dəlixanaya aparmışdılar. Eeyyy, ay oğul, bilirsən dəlixanada dəliləri necə döyürlər?..

- ...
- Yox, ağlamıram, oğul, nəyə ağlayacam, kimə ağlayacam?! Mənim özümü ağlamağa sinəsi dağlı bir qoşun arvad gərək. Yer üzündə mən ağlayasın bir adam da yoxdu, oğul...

- ...
Bir göy maşın səkiyə yaxınlaşıb saxladı. Sürücünün yanında oturan başını pəncərədən çıxarıb onu harayladı: «A kişi, bir yerimiz var, gəl otur, hara deyirsən aparaq, bu gedişlə haçana gedib çıxarsan?»

- Yox, ay bala, biz iki nəfərik, yeriniz dar olar, gedin.

Əlinin havasıyla maşını itələdi. Maşındakılar bir-birinə baxdılar, sonra sürüb getdilər...

- Onda şeirlərim yenəcə çap olunmuşdu, hamısı da sevgi şeirləriydi. Sözlən-sənətin sayılan çağlarıydı, adım dillərə düşmüşdü. Yoxsa elə bilirsən anan mənə bəyənərdi? Varlı evin, kübar nəslin qızıydı, evlərində yeməyi gümüş çəngəl-qışıqla yeyirdilər. Vara-pula ehtiyacları yoxudu, onların xoşuna gələndən ötrü bir az ağılı, ondan bir az çox ad-sanın, bir də gələcəyinə tanınmış adamların inamı olsa, yetərdi. Mən səni elə bir evdən-ocaqdan uçurtmaq istəyirdim, oğul. Zibillikdən mən dediyim yerə gedib çatmağa üç ömür də yetməzdi.

- ...
- Deyirsən bəs mən özüm kim olmuşam? Mənim babam, oğul, mahalın ən sayılan, varlı-hallı kişisi olub; ilxısını üç ilxıçı, narını beş narıncı otarırmış. Özü də dörd dil bilirmiş, hökumət dəyişməsəymiş, padşahdan bəylik alacaqmış. Nolsun atam acından ölüb, babamdan qalanların yiyəsi olmayıb? Əvəzində atam babamı ölməyə qoymayıb, gödək ömründə macal tapıb babamın qanını mənim damarıma axıdıb.

- ...
- Düzdü, mən də babamın yerini tuta bilmədim. Bünövrəm olmadı, oğul, bünövrəm. Düşündüm məndən olsa-olsa elə yaxşı bünövrə olar. Sənənin bünövrən, oğul, sənənin Babamın amanatını sənə ötürdüm, dedim onun qisasını fələkdən sən alarsan. Ustadlar mənim böyük gələcəyimdən danışdırlar, ancaq mən özümə heç bir gələcək-zad qurmurdum. Səndən özgə hansı gələcək mənə arzuma yetirərdi?!

- ...
- Arzu deyəndə, oğul, mənim heç öz arzum da yoxudu. Ata-babamın sümükleri canımda şaqqıldadırdı, gecələr sümüyümün ağrısından yatamırdım. Mənim arzum onların arzusuydu. Mən özüməndən bir nərdivan düzəldib

səni onların arzusuna çıxartmaq istəyirdim. Bəlkə ondan sonra sümüklerim dincələydi...

- ...
- Mənim bütün umudları sənə bağlamağım ananın xoşuna gəlmirdi. Ondan olsa, heç səni də doğmazdı. Mən azından üç oğul istəyirdim, o heç birinə durnurdu. Onun böyüdüüyü dünyada öz-gənən cəfasını çəkmək gerilik sayılırdı. O heç babasının adını da düz-əməlli bilmirdi. Onun küreyində nə anasına, nə balasına yer vardı. Səndən ötrü dayə tutmuşdu, südünü özgə verirdi, layları özgə deyirdi. Bari bir gecə əziyyətini çəkmədik, səsinə oyanmadıq...

- ...
- Çığırın gələndə anan cinlə-nib özündən çıxırdı, bulaşlıq əskilərinə görəndə iyrenib öyüyürdü, ödü ağzına gəlirdi. Doğulanda onu yaman incitməşdin, səni bağışlaya bilmirdi. Durum deyim özü üçün yaşayırdı – bu da yalan olar, o yazıq heç özündən ötrü yaşamağı da bacarmırdı. Beləsi yaşamaq bilməz, oğul, sənənin anan kimisini ancaq yaşatmaq olar.

- ...
- Hə, o da o biri qızlar kimi mənim şeirlərimdə özünü yaşadan nəşə tapmışdı. Ona nə özünün, nə də mənim balam gərəyi-di. Ona mən gərəyidim, oğul, təkcə mən. O özünü mənim əlimlə yaşatmaq istəyirdi. Şeirlərimin içində eşələnib özünü axtarırdı, sətirləri ələk-vələk eləyirdi: burda nə demək istəmişən, bunu hansı görüşümüze yazmışsan, filan misrada kimi fikrinde tutmusan, filan təsvir mənə niyə oxşamır?.. Bilirsən bu nə deməkdi?

- ...
- Deməli, bu adamları mənə şeir yazdıran duyğu-filan çəkmirmiş özünə. Sənənin anan da, o biri qızlar da mənim şeirlərimdə axtarıb tapdıqları özlərinə vurulmuşdular. Sözdən yonulan heykəllərinə vurulmuşdular. Mən də sifarişini yaxşı yerinə yetirən usta kimi onların karına gəlmişdim. Hamısı özünə vurulmuşdu, hamısı öz dərindən ölürdü, oğul. Bircə ondan savayı, zibildəşyanın qızından savayı...

- ...
- Yoox, o heç bilmirdi mən nə işin-sənətin yiyəsiyəm, bilmirdi keçmişim nolub, gələcəyim nola-caq. Eləcə əriyib canıma hopmaq istəyirdi, özünü puç eləyib mənə çıxmaq istəyirdi. Yoxa çıxmaqdan başqa bir umacağı yoxudu.

- ...
- Ancaq anan elə bildirdi o şeirlər ondan savayı kimsəyə yazıla bilməz. O sətirlərin necə bir zibildən yarandığı onun yuxusuna da girməzdi. Mənim yazdıqlarımdan bircə yol da şübhələnmədi, bircə misramı da xəyanət başında yaxalamadı. Şübhələnmək ona sərf eləməzdi. Təkcə o yazıqla qəfil qabaqlaşdıqımız gün...

- ...
- Qızın mənim içimə baxmağın ananın dalağı sancmışdı. Soruşdu o qız sənə niyə elə dərin baxdı? Dedim, görünür, kiməsə oxşadıb O yazıq mənə doğrudan tanınamışdı. Üzdən yaxşı tanımayıb içimə boylanmışdı, içimi tanımağa da təpəri çatmamışdı. Dəli tanınmadığından qorxar, o da bizdən qorxub qaçmışdı...

davamı var

Səhifəni hazırladı: Tural Turan